

АНАЛІЗ СТАНУ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Місяйло О. В., студ. (гр. УЕ-61, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. У роботі проаналізовано рівень та динаміку травматизму під час виробничої діяльності на агропромислових підприємствах. Визначено основні фактори впливу на досліджуване явище. Запропоновано способи зменшення кількості випадків травмувань на підприємствах аналізованого виду економічної діяльності.

Ключові слова: виробничий травматизм, сільське господарство, агропромисловий сектор України.

Abstract. In this work the level and dynamics of traumatism during production activity at agroindustrial enterprises are analyzed. The main factors of influence on the studied phenomenon are determined. The ways of reducing the number of cases of injuries at the enterprises of the analyzed type of economic activity are offered.

Keywords: industrial traumatism, agriculture, agro-industrial sector of Ukraine.

Вступ. Агропромисловий комплекс (далі - АПК) на сьогоднішній день є одним із найдинамічніших, найбільших та найважливіших видів економічної діяльності в національній економіці України. Аналізуючи рівень розвитку АПК, можна зробити висновок про стан та стабільність функціонування економіки країни, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринку, а також рівень життя населення. Модернізація АПК повинна бути постійним процесом, адже відбувається розробка нового обладнання та засобів виробництва, змінюються підходи до забезпечення охорони праці, системи стандартів безпеки праці, технічні регламенти, здійснюються реформи у професійній підготовці спеціалістів. Попри проведення модернізацій підприємств, рівень травматизму в аграрному секторі залишається одним із найвищих. Саме тому сьогодні робить актуальними питання безпеки виробництва та охорони праці.

Аналіз стану питання. За даними Державної служби статистики України кількість суб'єктів господарювання у сільському, лісовому та рибному господарстві становить понад 76 тисяч підприємств. При тому, частка зайнятих таким видом економічної діяльності по відношенню до загальної кількості зайнятих українців щорічно зростає (табл. 1, рис. 1). Динаміка останніх років свідчить про те, що кількість зайнятого населення в АПК має тенденцію до зменшення, однак, частка цих працівників у загальній структурі зайнятих в Україні динамічно зростає.

Таблиця 1

Динаміка кількості зайнятого населення в Україні та в сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві (2012-2018 рр.)

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Зайняте населення у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, тис. ос.	3308,5	3389	3091,4	2870,6	2866,5	2860,7	2937,6
Усього зайнятих, тис. ос.	19261,4	19314,2	18073,3	16443,2	16276,9	16156,4	16360,9

*Джерело: складено автором на основі даних [1]

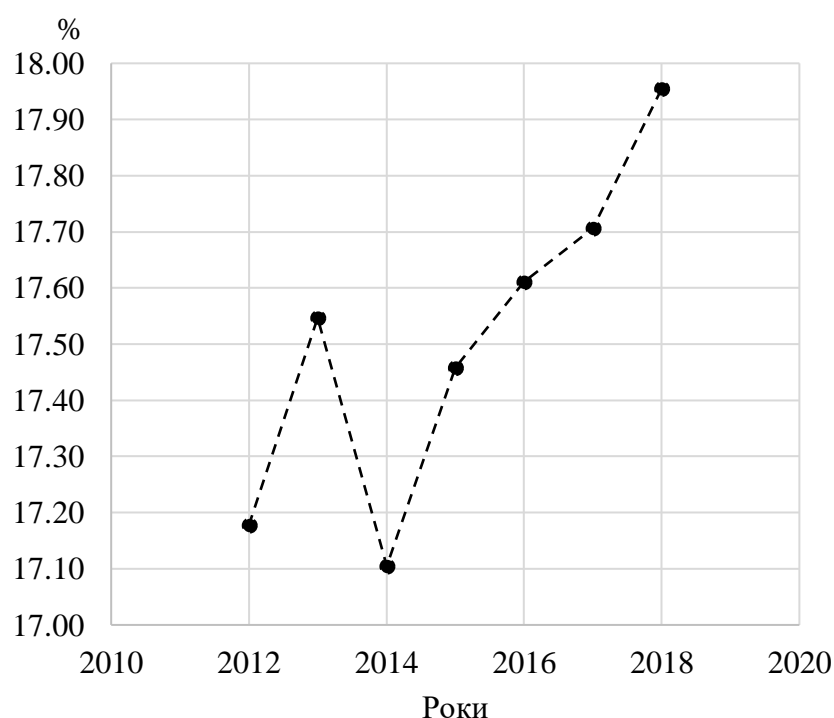

Рис. 1. Частка зайнятого населення у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві у загальній чисельності зайнятих, %

*Джерело: побудовано автором на основі розрахунків табл. 1

Окрім того, що у агропромисловому комплексі занята майже п'ята частина усіх працюючих, рівень виробничого травматизму в галузі є одним із найвищих серед інших видів економічної діяльності. За даними Державної служби України з питань праці, агропромисловий комплекс за останні 6 років займає третє місце за кількістю травм на виробництві (табл. 2).

Динаміка виробничого травматизму за галузями (2014-2019 рр.)

Галузь, кількість травм	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Соціально-культурна сфера та торгівля	92	898	1017	951	958	924
Вугільна	99	752	864	780	725	690
Агропромисловий комплекс	95	602	578	537	503	517
Транспорт	71	396	364	393	338	293
Машинобудування	23	311	313	336	364	270
Будівництво	48	206	184	224	205	244
Металургійна	25	268	255	260	244	199
Гірничорудна та нерудна	12	207	192	201	173	160
Житлокомунгосп	9	141	167	155	140	135
Хімічна	15	137	146	128	105	129
Енергетика	26	113	136	121	118	121
Інші	33	229	212	227	253	194

**Джерело: складено автором на основі даних [2]*

Мета роботи: дослідити сучасний стан виробничого травматизму в аграрній промисловості України та запропонувати шляхи підвищення рівня охорони праці на таких підприємствах.

Методики, матеріали і результати досліджень. Рослинництво є однією з небезпечних видів сільського господарства. Травматизм працівників рослинництва, зазвичай, пов'язаний з тим, що процес вирощування сільськогосподарських культур вимагає використання хімічних речовин, таких як пестициди, агрохімікати, які є токсичними для людського організму, робота на земельних угіддях виконується навіть у несприятливих погодних умовах, моральне та фізичне зношення основних засобів, як піддають ризику працівників, незабезпеченість робітників засобами індивідуального захисту. Також додатковий чинник викликаний механізованими роботами на підприємствах, адже працівники під час виробничого процесу на тракторах та комбайнах піддаються підвищеному рівню шуму, вібрацій, температури в кабіні, нервовим перенапруженням. Крім того, частими є нещасні випадки.

Вітчизняні науковці виділяють різні фактори виробничого травматизму на сільськогосподарських підприємствах. Єрмоленко В. М. дослідив особливості організації виробничого процесу в аграрному секторі економіки, які не відповідають вимогам нормативно-правових актів з охорони праці (рис. 2).

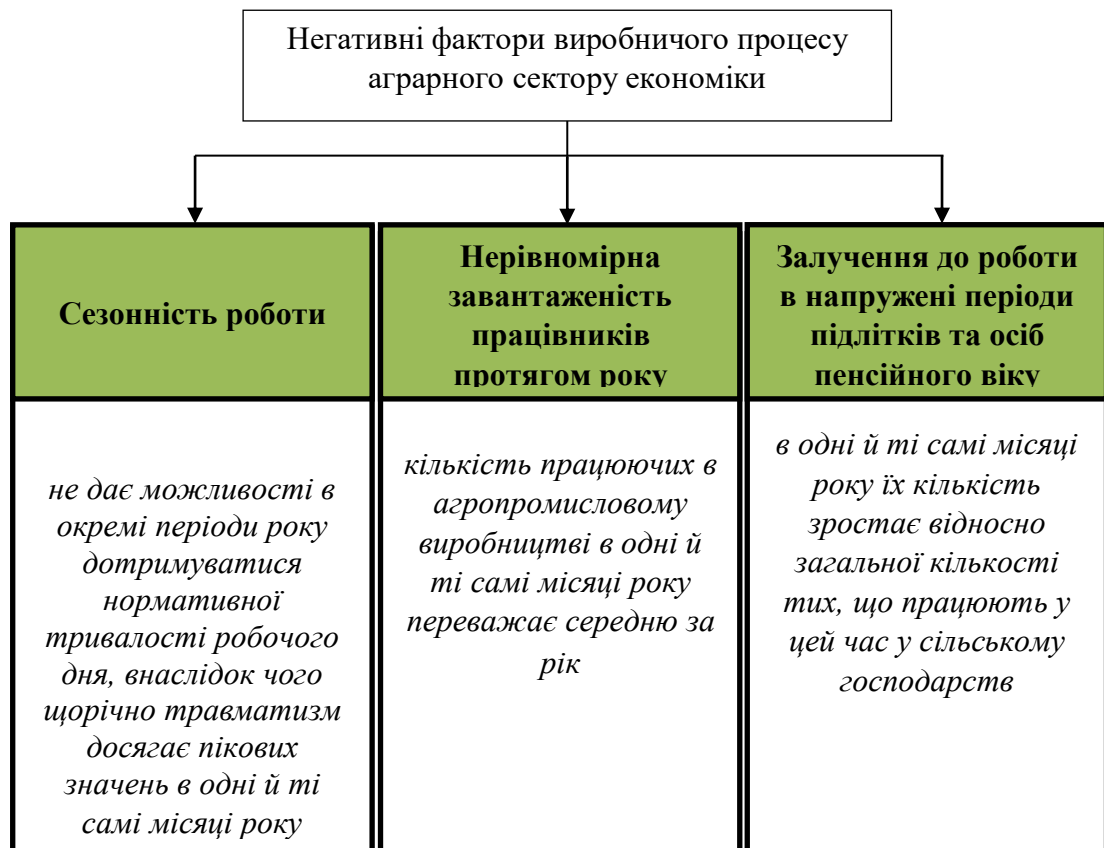

Рис. 2. Особливості організації виробничого процесу в аграрному секторі економіки

**Джерело: сформовано автором на основі [3].*

Для уникнення травматизму на підприємствах має здійснюватися двостороння дія: від суб'єктів господарювання (назвемо цей вектор впливу на ситуацію – внутрішній) та державних органів (зовнішній).

Ефективними заходами щодо запобігання виробничих травм з боку підприємств є:

- 1) належне навчання та перевірка знань працівників з питань охорони праці;
- 2) проведення кваліфікованого ґрунтовного інструктажу з частою періодичністю;
- 3) підвищення як трудової, так і виробничої дисципліни;
- 4) забезпечення безпечної експлуатації виробничого обладнання;
- 5) забезпечення періодичних медоглядів для працюючих;
- 6) використання працівниками засобів індивідуального захисту на виробництві;
- 7) здійснення ефективного контролю стану охорони праці на підприємстві [4].

Зовнішній вектор має бути направлений на модернізацію нормативно-правової бази, екстраполюючи досвід розвинутих європейських країн, й створення державних наглядових рад у населених пунктах для моніторингу стану явища.

Висновок. Аналіз даних, що стосуються виробничих травм на аграрних підприємствах України, свідчить про те, що рівень травматизму дійсно на високому рівні, однак в останні роки спостерігається тенденція до спаду цього показника. Основними факторами аналізованого явища було визначено умови праці, що стосуються виробничого процесу, засобів праці та специфікації завантаженості працівників внаслідок сезонності роботи. Однак запропоновані методи, що стосуються внутрішніх і зовнішніх змін, зможуть допомогти зменшити кількість травмованих робітників на підприємствах аграрного сектору, зокрема.

Науковий керівник: Качинська Н. Ф., ст. вик. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Література

1. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.02.2020 р.)
2. Державна служба України з питань праці URL: <http://dsp.gov.ua/> (дата звернення 22.02.2020 р.)
3. Аграрне право України: підруч. / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 608 с.
4. Департамент агропромислового розвитку Рівненської обласної державної адміністрації URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/korisna-informasiya/article/poperedzhennya-pro-travmatizm-74> (дата звернення 23.02.2020 р.)